

Štěpánek, Jan

[Raclavský, Jiří. Úvod do logiky: klasická výroková logika]

Studia philosophica. 2015, vol. 62, iss. 2, pp. [133]-134

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134591>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Michal Šedík, *Filozofia umenia. Analytická tradícia*, Banská Bystrica: Belianum 2014, 182 s.

Kniha Michala Šedíka je úvodem do filozofie umění. Pokládá filozofii umění za jednu z filozofických disciplín. Autor se snaží odlišit filozofii umění a estetiku, kterou chápe jako vědu zabývající se definicí estetického a problémem estetické hodnoty, která vlastně ani nemusí zkoumat umění. Je si ovšem vědom toho, že se filozofie umění a estetika v mnohých bodech překrývají a mají hodně společného. Zaměřuje se na analytickou, tedy angloamerickou filozofickou tradici a nechává stranou kontinentální filozofii umění. Je to škoda, zvláště když autor určil svou práci i vysokoškolským studentům filozofie, estetiky a teorie umění a svůj záměr podpořil pro potřebu zahraničních vysokoškolských studentů i slovníčkem pojmů a souhrny kapitol v angličtině.

Cílem práce je představit vybrané aktuální otázky umění. V šesti kapitolách sleduje problémy spojené s uměleckou tvorbou, s vlastnostmi uměleckých děl, s procesy identifikace, interpretace, poznání a hodnocení uměleckých děl uměleckým publikem. Autor se snažil překonávat fragmentární povahu přístupu analytické filozofie a do jednotlivých kapitol zařadil analýzu a interpretaci vybraných konkrétních uměleckých děl. Naplnil tak podle mého názoru záměr představit „životní“ cyklus uměleckého díla od jeho vytvoření až po hodnocení. Do popředí jsou tedy postaveny filozofické aspekty praktických problémů umění a filozofie umění je představena jako disciplína praktické filozofie na pomezí mezi teoretickou a praktickou filozofií na jedné straně a teorií a praxí umění na straně druhé. Filozofie umění tedy přináší a formuluje impulzy k filozofování

o umění a analyzuje filozofické (epistemologické, axiologické, ontologické, metodologické) aspekty umění, ústřední roli mají podle autora problémy tvorby a interpretace. Autorovi se podařilo ukázat, že analytická filozofie umění přináší široké možnosti k řešení problematiky umění.

Jan Zouhar

Jiří Raclavský, *Úvod do logiky: klasická výroková logika*. Brno: Masarykova univerzita 2015, 238 s.

Učebnice Jiřího Raclavského je první částí v řadě úvodů do logiky, přičemž tématem je, jak je z názvu patrné, výroková logika. Kniha je primárně určena vysokoškolským studentům humanitních a společenskovědních oborů.

V první kapitole je čtenářům představena logika coby věda o vyplývání a její historický vývoj spolu s přehledem nejvýznamnějších logiků. V následujících kapitolách už autor věnuje pozornost samotné výrokové logice, přičemž jednotlivé kapitoly na sebe navazují a čtenář tak poznatky nabyté v jedné kapitole zužitkuje v kapitole následující. Výklad výrokové logiky začíná její syntaxí a sémantikou, posléze jsou čtenáři seznámeni s tabulkovou metodou, tvorbou ekvivalentních výroků, tvorbou negací, tautologiemi výrokové logiky, úplnou disjunktivní a konjunktivní formou výroků, výrokově logickým vyplýváním, axiomatickými a důkazovými systémy výrokové logiky. V poslední kapitole je stručně představeno několik neklasických logik, takže má-li čtenář zájem o další studium logiky, může zde nalézt vhodné podněty. Jednotlivá témata autor probírá v rozsahu zcela adekvátním pro cílovou skupinu studentů. Nechybí ani témata techničtějšího rázu, jako např. rezoluční metoda

– výklad však nejde příliš do detailů, což ostatně od takto zaměřeného úvodu nelze očekávat. Kniha tedy obsahuje vše, co lze od úvodu do výrokové logiky pro studenty filozofických fakult očekávat.

Domnívám se, že některé části knihy – např. ekvivalenční transformace a negace výroků – mohou bez problémů využít i středoškolsí studenti pro přípravu k testům studijních předpokladů. Knihu mohou ocenit např. i studenti informatiky, třebaže některá témata (např. výše zmiňovaná rezoluční metoda) nejsou probírána v rozsahu pro ně dostačujícím a budou tak muset svoje studium logiky doplnit i o další zdroje.

Ačkoliv se kniha zabývá „pouze“ základy výrokové logiky, čítá více než 230 stran – a to proto, že každá kapitola, s výjimkou té poslední, na svém konci obsahuje příklady s detailním rozбором jejich řešení nebo příklady určené k procvičování právě probrané látky – většinou však obojí. Čtenáři si tak díky velkému množství cvičení různých obtížností mohou ověřit, zda probírané látky opravdu porozuměli. Užitečnost cvičení si studenti uvědomí především před zkouškami.

Poměrně nepříjemným rysem logických textů je, že v pracích různých autorů se lze setkat s různorodou notací a občas i s odlišnou terminologií. Přehled nejčastěji užívaných symbolů a názvů pro výrokové funktoři možná čtenáři neocení hned, ale jakmile připojí ke svému studiu logiky i zahraniční texty, zjistí, že takový přehled je doslova k nezaplacení. Především budoucí historikové logiky pak uvítají oddíl věnovaný polské notaci.

Logika pro svou formálnost nepatří u studentů humanitních oborů k nejpobornějším předmětům, což se bohužel nepodaří změnit žádně knize. Raclavského úvod do výrokové logiky však může studentům výrazně ulehčit její pochopení. Kniha je dobře strukturovaná, výklad je srozumitelný a řešené příklady jsou velmi detailní. Když k tomuto připočteme

velké množství cvičení, získáme solidní základ pro studium výrokové logiky.

Jan Štěpánek

Ivo Pezlar, *Epistemická logika: úvod se zaměřením na studenty humanitních oborů*, Brno: Masarykova univerzita 2015, 185 s.

Alenka ví, že $5 \times 5 = 25$. 25 je i čtvrtá odmocnina z 390 625. Alenka tudíž ví, že 5×5 je rovno čtvrté odmocnině z 390 625.

Opravdu Alenka ví, že 5×5 je rovno čtvrté odmocnině z 390 625? Odpověď na tuto otázku čtenář v knize *Epistemická logika* Iva Pezlara nenajde. Dozví se v ní však, proč výrazy jako „vím, že...“ není snadné analyzovat pomocí aparátu klasické logiky, proč závěr argumentu uvedeného výše není možné odvodit z jeho premis a jak formulovat epistemickou logiku schopnou jeho adekvátní analýzy.

Kniha je určena především studentům humanitních oborů, přičemž autor v úvodu uvádí, že čtenářům bude stačit „alespoň nestranný [...] vztah k logice“. To je velmi výstižná formulace, jelikož cílem knihy je přiblížit epistemickou logiku lidem, u nichž se nepředpokládá dobrá obeznámenost s formální logikou. Ačkoliv jsou v knize často použity různé symbolické zápisy, definice, axiomy apod., autor vždy srozumitelně vysvětluje, co která formule znamená či jaké důsledky pro daný systém s sebou nese vynechání jednoho či druhého axiomu. Obeznámenost s výrokovou, predikátovou a popřípadě i s modální logikou tak sice bude pro čtenáře výhodou, ale i bez ní čtenáři nebudou mít problémy porozumět hlavním myšlenkám knihy.

První tři kapitoly seznamují čtenáře s okolnostmi vedoucími ke vzniku epistemické logiky. Nejdříve autor nastiňuje problematiku pozicičních postojů a její vztah k epistemické logice. Ve druhé kapitole pak formuluje pět epistemických